

duben | 2023

ZPRÁVY

Z MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

CENY POTRAVIN URČUJÍ OBCHODY

str. 04 až 06

Extrémní přirážka na jablka

str. 03

**Zemědělství pracovníci
ze zahraničí**

str. 07

**Získejte značku
Regionální potravina**

str. 09

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

v nové společné zemědělské politice (SZP) do roku 2027 jsme nastavili nejen větší podporu malých a středních zemědělců, ale i zemědělců mladých a začínajících. Generační obměna je totiž dlouhodobým problémem, a protože jako ministr zemědělství cítím zodpovědnost za agrární sektor i za český a moravský venkov, je podpora mladých zemědělců jednou z mých priorit. Podle statistik jsme s podílem 6 procent nejmladších pracovníků v zemědělství v EU na spodních příčkách. Nižší podíl mladých do 25 let mají například už jen v Litvě, Bulharsku a Slovinsku. Zato třeba v Nizozemsku je to 21 procent.

Když se mladých zeptám, proč je práce v zemědělství neláká, uvedou nízké platy a dřinu, ale i rostoucí ceny zemědělské půdy, kapitál pro případné zajištění úvěrů a také systém odborného školství. Tam jim chybí předměty jako třeba, jak začít podnikat. Přitom, pokud jde o středoškolské zemědělské vzdělávání, máme u nás výhodu v husté síti středních zemědělských škol ve všech krajích i námi podporovaná Centra odborné přípravy.

Mladé zajímají moderní technologie, přecházejí na ně s lehkostí a rádi je používají. Jsou otevření inovacím, a vzhledem k tomu, že před sebou mají delší plánovací obzor, jsou také ochotní investovat. Jako velký příznivec precizního zemědělství vidím právě v této cestě, na kterou se zemědělství vydává, velkou příležitost mladé do oboru přilákat. Moderní technologie jim totiž ukážou, že náš obor je progresivní a že se zařadí k hi-tech oborům. A díky našemu dotačnímu titulu Investice do zemědělských podniků mohou zemědělci čerpat až 10 miliard korun z národních i evropských peněz. V rámci SZP jsou a budou na pomoc mladým zemědělcům, kromě jiných opatření našeho ministerstva, vypláceny doplňkové přímé platby na plochu. Pro srovnání: v roce 2015 byla sazba 886 korun na hektar, loni už to bylo 1607 korun. To ale samozřejmě nejsou jediná opatření. Na národní úrovni poskytuje přímou podporu mladým zemědělcům Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond v podprogramech, což je třeba podprogram Zemědělec. Další je nepřímá podpora formou úlevy z daně z příjmu z převodu podniku v rámci rodiny. Nepřímo mohou pomoci i různé formy poradenství a vzdělávání. A v SZP pokračuje také intervence Zahájení činnosti mladého zemědělce. Jde nám zkrátka skutečně o to mladé do našeho oboru přilákat a podporovat je, aby v něm zůstali.

Zdeněk Nekula
ministr zemědělství

OBSAH:

EKONOMIKA

PŘEHNANÉ PŘIRÁŽKY OBCHODNÍKŮ U JABLEK

03

ROZHOVOR

PŘEDRAŽENÝ CUKR PŘINESL ŘETĚZCŮM OBROVSKÉ ZISKY

04

EKONOMIKA

SKLIZEŇ V ČESKU ZACHRAŇUJÍ POMOCNÍCI ZE ZAHRANIČÍ

07

MÝTY A FAKTA

4 NEJČASTĚJŠÍ MÝTY O OVOCI A ZELENINĚ, KTERÉ NEJSOU PRAVDIVÉ

08

EKONOMIKA

TO NEJLEPŠÍ Z REGIONŮ...

09

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

10

SPOLEČNOST

MINISTR SE STUDENTY, SPOLUPRÁCE NA POZEMKOVÝCH ÚPRAVÁCH

11

POZVÁNKA

CZECH FOOD EXPO 2023

12

EKONOMIKA

PŘEHNANÉ PŘIRÁŽKY OBCHODNÍKŮ U JABLEK

Zemědělci prodávali kilo jablek v průměru za 13 Kč, v obchodech stálo 30 Kč. Takové jsou únorové údaje z porovnání cen Českým statistickým úřadem. Obchodní přírážka bez DPH přesáhla 100 %.

Nůžky mezi cenami v obchodech a od pěstitelů jablek se zřetelně otevírají. Zatímco ty zemědělské v únoru o 54 haléřů klesly, v obchodech naopak téměř o padesátník stouply. Podle statistiků zemědělci kilogram jablek v únoru prodávali do supermarketů v průměru za 12,74 Kč, v obchodě pak stály 30,47 Kč. Rozdíl mezi nákupní cenou od zemědělců a spotřebitelskou cenou je téměř 18 Kč. V případě jablek obchodní řetězce z měsíce na měsíc ještě navýšily svou obchodní přírážku, která vychází po odečtení DPH na 108 %.

16 312 000

jablóní roste v Česku

Sadů v Česku ubývá

Během posledních 30 let zmizelo z krajiny 43 % plochy sadů. Důvodů, proč pěstitelé přestávají pěstovat ovoce, je několik. Dlouhodobým problémem sektoru jablek jsou vysoké obchodní přírážky, které nereflktují zvýšené vstupy zemědělců do cenotvorby. Jablka jsou podle statistik dokonce jednou z mála komodit, které meziročně zlevnily, a to i přes to, že se pěstitelům výrazně zvýšily náklady v podobě energií, pohonných hmot, hnojiv, obalových materiálů nebo skladování. Obchodníci by chtěli česká jablka prodávat, ale za cenu dovážené polské produkce. Takové ceny jsou pro tuzemské pěstitele nerentabilní a likvidační. Dalším důvodem úbytku ovocných stromů je nedostatek sezónních pracovníků na sklizeň. Pro sadaře je čím dál těžší jich sehnat dostatek. V neposlední řadě má vliv na ekonomiku pěstování ovoce i změna klimatu a rovněž jarní mrazy způsobují v některých letech na úrodě obrovské škody.

Stát české ovocnáře dlouhodobě podporuje celou řadou dotačních programů, každoročně jim poskytuje stovky milionů. V období 1994 až 2021 bylo v Česku nově vysázeno celkem 15 204 ha produkčních ovocných sadů, z toho s podporou v rámci dotační politiky státu 11 938 ha.

Proč jsou ovocné stromy v krajině důležité?

ROZHOVOR

PŘEDRAŽENÝ CUKR PŘINESL ŘETĚZCŮM OBROVSKÉ ZISKY

Zemědělec nemůže jako jednotlivec ovlivnit cenu výrobku. Největší sílu v celé výrobní vertikále mají obchodníci, kteří určují ceny na pultech obchodů, domnívá se ekonom Tomáš Maier z Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity.

Foto: Dan Materna

Co stojí za zdražením potravin v obchodech?

Zdáleka nejvíce samozřejmě nárůst cen energií, to postihlo hodně a více než hodně všechny články v celém výrobním řetězci – producenty vstupů (osiv, hnojiv), samotné zemědělce, potravináře a obchodníky. Dále jde i o rapidní pokles úrokových sazeb Českou národní bankou na začátku covidu, kdy už se ekonomika přehřívala a všichni kvůli covidu očekávali hospodářský pokles, ovšem ten se nekonal. Ekonomika se pandemii obdivuhodně přizpůsobila. A třetím důvodem je nesystémové rozhazování peněz předchozí vládou. Jako příklad lze uvést třeba jednorázovou podporu pro důchodce nedlouho před volbami. Jenomže takové navýšení

sociálních výdajů musí být podpořeno růstem produktivity práce. Jakmile se v ekonomice objeví nadměrné množství peněz, tak to vždycky vyhřežne v podobě nárůstu cenové hladiny. Pod inflačním kotlem také přitopila válka na Ukrajině a narušení zahraničního obchodu se zemědělskými komoditami. Nejvíce zdrazování pocítují lidé z nižších vrstev, protože čím má člověk vyšší příjem, tak z celkového objemu všech svých výdajů dává na potraviny menší podíl peněz. Průměrně dá každý Čech 18 procent svých výdajů na potraviny. Čím je ekonomika vyspělejší, tím podíl výdajů na potraviny klesá. Ve Velké Británii nebo v USA se to pohybuje kolem 10 procent.

Obchodní řetězce mají v celé výrobní vertikále největší sílu. Obchodníci jsou ti, kteří určují cenu na pultech obchodů

Symbolem drahoty se v posledních týdnech staly drahé papriky. Co stojí za jejich cenou?

U zeleniny jde o sezónní záležitost. Nemyslím si, že by zrovna u paprik někdo zneužíval své tržní síly. Musíme si uvědomit, že čeští pěstitelé pokrývají spotřebu zeleniny pouze z jedné třetiny. Česká republika nepatří mezi pěstitelské země EU s vlivem na cenotvorbu. S ohledem na klimatické a půdní podmínky nemůže být Česko v produkci zeleniny zcela soběstačné. Je tedy přirozené, že budeme muset být závislí na dovozech.

Dá se potvrdit, že se nyní prodává méně potravin?

Člověk prvotně omezuje nepotřebné věci, vynechá dovolenou, koupí si méně oblečení, ale jíst musíme. Objemově nedochází k extrémnímu snížení spotřeby potravin, lidé spíše sahají po levnějších variantách daných výrobků. Pokles se projevuje v gastro sektoru, kdy lidé chodí méně do restaurací, což může mít negativní dopady třeba na vesnicích, protože zavírají hospody.

Často se v diskusích objevuje názor, že zemědělci určují ceny. Můžete čtenářům přiblížit, jak se ve skutečnosti ceny stanovují?

Záleží na koncentraci výroby. V každé výrobní vertikále je to jiné, ale obecně lze říct, že zemědělci tahají za kratší konec provazu. Zemědělec nemůže jako jednotlivec ovlivnit cenu výrobku. Cena je dána světovým a evropským trhem. Každý národní trh se samozřejmě trochu liší, u nás můžeme například říci, že výkupní ceny jsou o pět procent nižší než

v Rakousku nebo Německu. To je taky jeden z důvodů, proč se tuzemské mléko z pohraničí vozí do ciziny. Názorným příkladem je živočišná výroba, kdy vyvážíme zvířata do zahraničí a dovážíme zpracované výrobky. Přidaná hodnota tedy zůstává v zahraničí, kde vznikají nová pracovní místa, platí se daně a celkově to má pozitivní vliv na veřejné finance. Čeští potravináři nejsou konkurenceschopní. Nakupují surovinu u nás za poměrně levné peníze, a přesto nejsou schopni cenově konkurovat zahraničním výrobcům. Český potravinářský průmysl je takové, řeknu to natvrdo, úzké hrdlo.

Zneužívá někdo ve výrobní vertikále (zemědělec – potravinář – obchodník) své postavení?

Obchodní řetězce mají v celé výrobní vertikále největší sílu. Obchodníci jsou ti, kteří určují ceny na pultech obchodů. Nedávno jsme mohli zaznamenat kauzu s předraženým cukrem, který se nedá ničím ospravedlnit, protože cukr byl vyroben v předchozí řepné kampani ještě neovlivněné válkou nebo drahými energiemi. Cukr se nemusí chladit, neexistují žádné speciální požadavky na uskladnění. Přirozeně mi z toho vychází, že obchody zneužily svou sílu. Zarazila mě slova prezidenta Svazu obchodu a cestovního ruchu Tomáše Prouzy, který tvrdil, že zdražení cukru stojí spotřebitele měsíčně v průměru pouze 3,70 koruny. Jde o naprosto zavádějící argument, protože nejde jen o jednoho spotřebitele. Když to přepočítáme na celou populaci, jde o stovky milionů korun za rok, to znamená obrovský zisk, který jde supermarketům do kapsy. Obdobná situace byla u vajec, u nich to bylo ještě podpořeno psychologíí trhu, když se v prosinci loňského roku objevila ptačí chřipka. Jako učebnicový příklad uvádím svým studentům rok 2001, kdy byl první případ nemoci šílených krav v Česku. V obchodech cena hovězího stagnovala, naopak zdražovalo vepřové. Obchodní řetězce začaly tento druh masa šroubovat nahoru, protože byl o něj větší zájem. Takto funguje psychologie trhu.

Během výskytu nemoci šílených krav v Česku stagnovala cena hovězího, naopak zdražovalo vepřové. Obchodní řetězce začaly tento druh masa šroubovat nahoru, protože byl o něj větší zájem.

Češi jezdí častěji pro potraviny do zahraničí, jsou tam skutečně levnější?

Nejsem příznivec regulačních mechanismů, to je podle mě cesta do pekla. Jde o populistický nesmysl, který vidíme například v Maďarsku. Zatímco cena jednoho kilogramu konzumního kmínového chleba u nás loni vzrostla o 48 procent, v Maďarsku to bylo o 100 procent. Všichni si pamatujeme, jak to tam dopadlo s regulací ceny benzínu. Cenová regulace je úplně poslední možnost, řekl bych dokonce, že je ještě až za tou poslední možností. Regulované ceny jsme měli za centrálně plánované ekonomiky. Osobně se domnívám, že byly velkou brzdou rozvoje. Kdybychom v té době měli normální tržní hospodářství, byli bychom na tom dneska ekonomicky jako Rakousko, možná dokonce lépe.

Jakákoliv regulace cen jde také úplně proti principům jednotného evropského trhu. Ten je jednou z největších vymožeností evropské integrace. Nechci znít jako eurohujer, ale díky jednotnému evropskému trhu se nám zpřístupnila další produkce, rozšířil se sortiment, a i ceny potravin se udržují poměrně nízké, protože evropští zemědělci si vzájemně konkurují.

Špatným příkladem může být také Slovensko, které zavedlo cenové stropy v obchodech. Pokud totiž uděláme srovnání, některé položky mají nyní dražší než my v České republice. Zastropované ceny jsou jen líbivou fasádou obchodníků. Na Slovensku to vzbudilo negativní ohlasy a tamní obchodníky i vládu veřejnost po právu kritizuje.

Jako opačný příklad můžeme zmínit Polsko, které v boji proti vysoké inflaci snížilo DPH na základní potraviny z tehdejších pěti procent na nulu. Zemědělství má v Polsku velmi významné postavení a tamní vláda podporuje své farmáře prostřednictvím dotací navíc.

Kdy lze očekávat pokles cen potravin?

Ceny potravin už postupně klesají. Jsem velmi rád, že se v médiích začalo mluvit o obchodních přírážkách supermarketů, protože obchodníci zpozorněli a hlídají si nyní více, na jakou potravinu přirazí. Ceny klesají samozřejmě i s tím, jak dozrává jarní zelenina z domácí produkce, což omezuje dražší dovozy.

EKONOMIKA

SKLIZEŇ V ČESKU ZACHRAŇUJÍ POMOCNÍCI ZE ZAHRANIČÍ

Zaměstnanost v zemědělství je v posledních třech letech relativně stabilizovaná, předloni klesla pouze o 1 % na 97 800 lidí. Ještě před 25 lety však v oboru pracovalo téměř dvojnásobně více lidí. Zemědělské podniky proto doplňují nedostatek českých zaměstnanců sezónními pracovníky ze zahraničí.

Zahraničních pracovníků v tuzemském zemědělství přibývá. Zatímco v roce 2014 pracovalo v tomto odvětví 7 540 cizinců, loni to bylo 23 092 lidí, z toho 40 % z Ukrajiny. Jejich příliv nebo odchod však loni na několik měsíců přerušil agresivní útok Ruska na Ukrajinu. Často u nás v zemědělství pracují také Slováci, Rumuni, Bulhaři a Maďaři.

V Česku evidovaly úřady práce na začátku dubna 254 891 volných pracovních míst, z nichž 7 173 bylo v oboru zemědělství a lesnictví. Nejvíce v živočišné výrobě, kde chybí především ošetřovatelé zvířat. V rostlinné výrobě zase scházejí lidé na sezonní práce na polích, v sadech, vinicích a chmelnicích.

TOP 5 zemí

23 092 cizinců zaměstnaných v oboru

Muži

13 260
57 %

Ženy

9 832
43 %

Zdroj: ČSÚ

Výměna generací...

Generační obměna v českém zemědělství je ohrožena, proto je potřeba získávat a motivovat mladé zemědělce. V rámci Strategického plánu společné zemědělské politiky 2023–2027 jsou na to určeny dva základní programy. Program *Zahájení činnosti mladého zemědělce*, který usnadní farmářům začátky jejich podnikání tím, že s pomocí podpory mohou získat k podnikání peníze na nákup zemědělských nemovitostí, zejména pozemků, technologií, speciálních mobilních strojů a na investice pro zpracování vlastních produktů. V rámci *Doplňkové podpory příjmu* získají mladí začínající zemědělci do 40 let příspěvek na hektar zemědělské půdy. Jde o doplňkový příjem po zahájení činnosti, který mladým začínajícím zemědělcům pomůže stabilizovat příjmy.

MÝTY A FAKTA

4 NEJČASTĚJŠÍ MÝTY O OVOCI A ZELENINĚ, KTERÉ NEJSOU PRAVDIVÉ

O ovoci a zelenině koluje řada neopodstatněných informací. Například, že brambory obsahují hodně tuku, voskované ovoce je nebezpečné a biozelenina je zdravější. Přečtěte si o 4 nejčastějších mýtech.

MÝTUS Č. 1:

Brambory obsahují hodně tuku.

Brambory jsou jedním z nejvíce podceňovaných druhů zeleniny. Obsahují totiž celou řadu důležitých látek, které jsou pro fungování našeho těla nezbytné. Jako takové obsahují velmi málo tuku (asi 0,1 %), naopak vysoký obsah tuku je ve smažených výrobcích z brambor (asi 40 %).

MÝTUS Č. 2:

Voskované ovoce je nebezpečné.

Vůbec ne. Voskování ovoce je schválené a zdraví neškodné. Dělá se kvůli snížení ztráty vody odparem a aby ovoce zůstalo déle čerstvé. Voskové látky se na povrchu některých odrůd ovoce vyskytují i zcela přirozeně.

MÝTUS Č. 3:

Ovoce se může jíst jen dopoledne, odpoledne se po něm tloustne.

Neexistuje žádný důkaz o tom, že při sněžení jablka v 14 hodin přiberete. Ovoce v rozumném množství můžete konzumovat běžně, například jako součást odpolední svačiny. Tloustne se z kalorického nadbytku.

MÝTUS Č. 4:

Biozelenina je nejlepší.

Mezi konvenční a zeleninou vypěstovanou v ekologickém režimu není z nutričního hlediska žádný rozdíl. Biozelenina by měla obsahovat menší množství pesticidů a umělých hnojiv, ale obsah vitamínů je v ní v podstatě stejný jako v běžné zelenině.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

POJĎTE DO TOHO TAKY!

A PŘIHLASTE

**SE DO SOUTĚŽE
REGIONÁLNÍ POTRAVINA**

regionalnipotravina.cz

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

Ceny vajec v Česku vzrostly nejvíce ze všech zemí EU. Další nové hektary vinic. Finanční příspěvky na hospodaření v lesích. Z hlediska pesticidů jsou potraviny z Česka a EU bezpečné.

o 95,1

procenta zdražila vejce v Česku. Jejich ceny se tak v únoru zvýšily nejvíce ze všech zemí Evropské unie. Unijní průměr je 31,1 %. V Německu je přitom cenový nárůst nižší než průměr EU, za únor činil meziročně 16,6 %. Méně, než evropský průměr, zdražila vejce také na Kypru, v Lucembursku nebo v Rakousku.

31,5

hektaru vinic je plocha, kterou letos vinaři nově osáží. Na základě evropské a národní legislativy mohli osázet téměř 179 hektarů. Jde tak o nejmenší osázenou plochu za posledních osm let. Průměrně vychází na jednoho žadatele půl hektaru nové vinice, protože Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský schválil 62 žádostí pěstitelů o novou výsadbu. Z nově povolených vinic je 80 % ve vinařské oblasti Morava. Zajímavostí je, že se nově bude vysazovat réva i v Krkonoších. Celková plocha vinic v loňském roce dosáhla 17885 hektarů.

4 000 000 000

korun máme připraveny pro vlastníky lesů, kteří je mohou využít na obnovu a výchovu lesních porostů, využití ekologických a šetrných technologií nebo zvýšení podílu melioračních a zpevňujících dřevin. Dotace jsou financovány převážně z Národního plánu obnovy. Obecné informace o všech příspěvcích do lesů najdete zde.

4 100 000 000

korun investovaly Lesy České republiky do obnovy porostů. Na 57 tisících hektarech lesníci vysadili 250 milionů sazenic více než 50 druhů dřevin, a kde je to možné, podporují přirozenou obnovu lesů. Zejména mladé porosty ale vážně poškozují přemnožená zvěř. Za oplocenky, nátěry sazenic a kmenů včetně jejich ovazování, tedy ochranu porostů před zvěří, zaplatily Lesy ČR v posledních třech letech bezmála dvě miliardy korun. I tak ale přemnožená zvěř způsobila v tomto období škody ve výši 70 milionů Kč, a to především okusem mladých stromků, loupáním a ohryzem kůry.

25,8

procenta hodnocených potravin ze třetích zemí potvrdily nadlimitní přítomnost pesticidů nebo přítomnost nepovolených pesticidů. Naopak nejnižší podíl potvrdily rozbory Státní zemědělské a potravinářské inspekce u potravin původem z Česka a EU, v obou případech jde o 1,5 % z hodnocených vzorků.

SPOLEČNOST

MINISTR SE STUDENTY, SPOLUPRÁCE NA POZEMKOVÝCH ÚPRAVÁCH

Ministr zemědělství Zdeněk Nekula se setkal s rektorem Vysoké školy chemicko-technologické Pavlem Matějkou a jeho kolegy. Projednali spolupráci s resortem v oblasti bezpečnosti potravin, moderních technologií pro jejich výrobu, ale i výzkum v oblasti antibiotické rezistence nebo využívání vyčištěných odpadních vod.

Ministr Nekula navštívil Střední školu gastronomie, farmářství a služeb Jeseník, kde se připravuje 280 žáků na budoucí povolání – cukráře či řezníky, ale i sedláře nebo umělecké kováře. Za poslední 4 roky jsme školu podpořili 6,5 miliony Kč. Díky nim mohla škola pořídit nové stroje do výuky.

Ředitelé Lesů ČR Dalibor Šafařík a Státního pozemkového úřadu Martin Vrba podepsali oficiální dohodu o spolupráci při pozemkových úpravách.

**CZECH
FOOD
EXPO**

NÁRODNÍ
POTRAVINÁŘSKÝ
VELETRH

CZECH FOOD EXPO

NÁRODNÍ POTRAVINÁŘSKÝ VELETRH

11-14/5/2023

VÝSTAVIŠTĚ ČESKÉ BUDĚJOVICE

Prezentace a prodej českých potravin a nápojů
Ochutnávky a kuchařská show

#vystavistecb #vcb
www.vcb.cz

Souběžně probíhá veletrh HOBBY

www.czechfoodexpo.cz